

การพัฒนาแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส
ในพื้นที่เกษตรกรรมทำนาหมุนเวียนตลอดปี อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
Development of Guidelines for the Prevention and Control of Leptospirosis
in Year-Round Rice Farming Areas, Phu Sing District, Sisaket Province

ฉัตรมงคล ภาณุตานนท์

นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ โรงพยาบาลภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
เบอร์โทรศัพท์ : 0934759518 E-mail : max.chat.work@gmail.com

บทคัดย่อ

โรคเลปโตสไปโรซิสเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน พบมากในพื้นที่เกษตรกรรมเขตร้อนชื้น โดยเฉพาะเกษตรกรรมทำนาหมุนเวียนตลอดปีที่มีความเสี่ยงสัมผัสเชื้อจากน้ำและดินโคลน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา และ 2) พัฒนาแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิสในพื้นที่เกษตรกรรมทำนาหมุนเวียนตลอดปี อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 60 คน ได้แก่ เกษตรกร 40 คน และภาคีเครือข่าย 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2568 โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา การจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล เครื่องมือประกอบด้วยแบบสังเกต แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรค และแบบบันทึกการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สถิติพรรณนา และ paired t-test ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการสัมผัสแหล่งน้ำตลอดปีจากการทำนาปีและนาปรัง ขาดความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรค รวมถึงการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย หลังดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เกิดแนวทางป้องกันและควบคุมโรค ได้แก่ การจัดทำปฏิทินการทำนา การกำหนดช่วงเสี่ยงน้ำขัง การสวมรองเท้าบูท การทำความสะอาดร่างกายหลังลงน้ำ การสังเกตอาการและพบแพทย์เมื่อสงสัยโรค รวมถึงการใช้ยาอย่างปลอดภัย ภายหลังกิจกรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และอัตราป่วยลดลง สะท้อนว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการคืนข้อมูลช่วยลดความเสี่ยงโรคได้ ควรขยายผลสู่พื้นที่ใกล้เคียงและครอบคลุมทั้งอำเภอภูสิงห์

คำสำคัญ: โรคเลปโตสไปโรซิส การป้องกันและควบคุมโรค เกษตรกรรมทำนาหมุนเวียน